

PFU-SAK NR. 142/14

KLAGER: Christian Kråkenes
ADRESSE: Pb. 7777, 5020 Bergen
TELEFON:
PUBLIKASJON: Bergens Tidende
PUBLISERINGSDATO: -
STOFFOMRÅDE: Næringsliv
GENRE: -
SØKERSTIKKORD: Redaksjonell integritet og troverdighet, redaksjonell habilitet, dobbeltroller
REGISTRERT: 16.05.2014
BEHANDLET I SEKR.: 26.05.2014; tilsvarsrunden innledet
BEHANDLES I PFU: 23.09.2014
FERDIGBEHANDLET:
BEHANDLINGSTID: 127 dager
KLAGEGRUPPE: Redaksjonell medarbeider
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Klager jobber i NRK Hordaland og har innklaget fire medier (NRK, TV 2, Bergens Tidende og Bergensavisen) for samme forhold. De parallelle sakene er: 140-143/14.

SAMMENDRAG:

Klagen gjelder redaksjonelle medarbeideres integritet og habilitet og er ikke knyttet til noe publisert stoff.

KLAGEN:

Klager er Christian Kråkenes som jobber i NRK Hordaland. Han ber PFU vurdere hvorvidt Bergens Tidendes tilknytning til Bergen Næringsråd er i strid med Vær Varsom-plakatens punkter 2.2 (redaksjonell integritet og troverdighet) og 2.3 (redaksjonell habilitet/dobbeltrroller).

Om bakgrunnen for klagen, skriver klager: «Flere mediebedrifter i Bergen er medlem i den næringspolitiske interesseorganisasjonen Bergen Næringsråd. I tillegg til at bedriftene er medlemmer, har også flere redaksjonelle medarbeidere – journalister og redaktører – personlige medlemskap i foreningen (...). Dette gir dem mulighet til å delta på faglige og sosiale arrangementer i regi av næringsrådet. Flere av journalistene som er medlemmer i næringsrådet, jobber til daglig med å lage saker om næringslivet i Bergen. (...) Viktigheten av det sosiale understrekes av at næringsrådet poengterer at man får nytte av medlemskapet for å bygge nettverk.»

Klager anfører: «[S]lik jeg forstår VVP, [er det] nok å påvise at en binding *kan* skape interessekonflikter eller svekke de enkelte mediers – eller den enkelte journalists – troverdighet for å slå fast at praksisen er i strid med god presseskikk. (...) Denne klagen dreier seg ikke om hvorvidt innklagedes medlemskap i Bergen Næringsråd har påvirket journalistiske vurderinger i konkrete saker i VVPs kapittel 2. Spørsmålet er hvorvidt tilknytningen representerer en fare for at så *kan* skje.»

Slik klager ser det, er det «nærmest for journalistisk barnelærdom å regne at journalister og redaktører ikke bør ta del i formaliserte nettverk med personer de også bruker som kilder». Klager skriver: «Faren for at den enkelte redaksjonelle medarbeider bevisst eller ubevisst opparbeider en følelse av lojalitet til andre medlemmer i dette nettverket, kan etter mitt syn ikke ignoreres. (...) Disse reglene [VVP 2.2 og 2.3] setter en grense for hvor nær omgang vi skal pleie med mektige aktører i for eksempel politikk og næringsliv – fordi vi skal være på den sikre siden.»

Klager har vedlagt bilder som viser «redaktører sammen med personer de forventes å ha en kritisk distanse til, i gjensidig hyllende, sosialt samkvem». Etter klagers mening er det «vanskelig å ha tillit til at våre redaktører klarer å riste disse bindingene av seg når de går hjem for kvelden, og det er vanskelig å se for seg at bergensmedia ikke ville skade sin troverdighet overfor lesere og seere dersom samrøret hadde vært allment kjent».

Klager er «oppmerksom på at kommersielle media har en merkantil del av sin organisasjon som kanskje kjenner et spesielt behov for å være tilstede i Bergen Næringsråd». Han kan likevel ikke «forstå at den eventuelle forretningsmessige nytten man har av et slikt medlemskap, kan være stor nok til å se vekk fra de presseetiske utfordringene en slik binding representerer». Klager påpeker også at innklaget medium er representert i næringsrådet med redaksjonelle ledere.

For øvrig anmoder klager PFU om å avgi «en prinsipputtalelse som kan være rettesnor for andre mediebedrifters forhold til næringsforeninger», dersom utvalget ender med å felle innklaget medium.

TILSVARSRUNDEN:

Bergens Tidende (BT) avviser klagen og anfører: «Klager skaper et uriktig og karikert bilde av kontakten mellom ansatte i Bergens Tidende og næringslivet i Bergen. Det eksisterer ikke et sosialt samrøre som er egnet til å svekke avisens eller enkeltpersoners integritet.»

BT opplyser at det også finnes en rekke andre bindinger mellom mediehuset og ulike organisasjoner: «Bergens Tidende er en nyhetsformidler, men også et kommersielt foretak. Vi samhandler med flere aktører i næringslivet. (...) Avisen sponser Festspillene i Bergen (...) Sparebanken Vest og Bergens Tidende har siden 2002 samarbeidet om næringsarrangementet Vestlandskonferansen. Mediehuset sponser lokale idrettslag, blant andre Brann. Vi har avtaler med Universitetet i Bergen, andre utdanningsinstitusjoner, kulturformidlere, interesseorganisasjoner, foreninger osv. Denne oversikten er på ingen måte utfyllende, men den illustrerer at BT lever i en symbiose med andre virksomheter på Vestlandet. (...) Fellers for mange av avtalene er at de i teorien *kan* reise tvil om vår uavhengighet.»

Slik BT ser det, er det uunngåelig å havne i interessekonflikter med samarbeidspartnere, kunder og kontakter, og BT påpeker også at mange ønsker å påvirke det redaksjonelle innholdet. BT skriver: «Derfor har vi innarbeidede rutiner og et internt etikkreglement som strekker seg lenger enn VVP. Spørsmålet er ikke om Bergens Tidende faktisk har bindinger, men at disse hindrer at redaksjonen kan opptre uavhengig.»

Om bakgrunnen for medlemskapet i Bergens Næringsråd, forklarer BT: «For det første støtter vi foreningens formål. Avisen ønsker å fremme næringsutvikling i regionen. For det andre har foreningen en koordinerende rolle i saker som direkte angår mediehuset. BNR har for eksempel vært en aktiv bidragsyter i etableringen av medieklyngen i Bergen. For det tredje arrangerer næringsrådet en rekke møter som er relevante for merkantilt og redaksjonelt ansatte i mediehuset.»

Når det gjelder de ansatte som er medlemmer, opplyser BT at disse får «oversikt over alle aktiviteter i BNR» gjennom sitt medlemskap, noe avisen anser som «nyttig i planleggingen av [BTs] journalistiske arbeid.» I tillegg får de «også adgang til enkelte møter som er relevante i jobbsammenheng». BT opplyser også at det heller ikke eksisterer noen økonomiske bindinger mellom de ansatte som har medlemskap og foreningen: «Bedriften betaler felleskontingenten uten noen forpliktelser eller forventning om gjenytelse.»

Med hensyn til BNRs praksis med kun å gi ut informasjon om medlemskap dersom det er godkjent av den enkelte bedrift, så medgir BT ikke å støtte en slik praksis: «Den er helt unødvendig, og vi har naturligvis ingenting mot å opplyse om alle detaljer ved vårt medlemskap.»

Videre avviser BT at medlemskapet skulle innebære noen bindinger for redaksjonen. BT tilføyer også: «Medlemskapet påvirker heller ikke avisens omtale av næringsforeningen. Det finnes en rekke eksempler på at BT har vært særdeles kritiske til BNRs virksomhet. (...) [Se for eksempel vedlegg 1, sekr. anm.] Klager har ingen eksempler på at mediehusets journalistikk på noen måte har blitt påvirket av medlemskapet.»

Klageren oppfatter det slik at innklagede ønsker å «skape en distinksjon mellom redaktør og journalist når det gjelder hvordan de to gruppene redaksjonelle medarbeidere skal kunne forholde seg til dobbeltroller som kan svekke deres integritet eller troverdighet». Klager innvender: «Vær Varsom-plakaten skiller ikke mellom journalister og redaktører i spørsmål om vern av den enkelte redaksjons og medarbeiders integritet.»

Når det gjelder bedriftenes medlemskap i næringsrådet, merker klager seg at BT ikke støtter næringsrådets praksis med ikke å gi ut opplysninger om medlemskap uten medlemmets godkjenning (klager viser til i vedlegg V i klagen som dokumentasjon for denne praksisen, sekr. anm.). Klagen anfører likevel at BTs støtte «ikke [gjør det] mindre hemmelig hvilke bedrifter og hvilke personer som er medlemmer i næringsrådet».

Slik klager ser det, er BTs anførsel om at tilknytningen til næringsrådet kan reise tvil om avisens uavhengighet, en innrømmelse av at medlemskapet er i strid med VVP punkt 2.3. Klager anfører: «[Å] mene det er greit å ta del i et nettverk som kan svekke deres integritet og troverdighet – fordi også andre avtaler de har og fora de deltar i, kan reise tvil om deres uavhengighet (...) er etter mitt syn en urovekkende form for relativisering av en viktig problemstilling.»

Slik klager ser det, er sponsing et eksempel på andre forhold som kan reise tvil om medienes uavhengighet, integritet og troverdighet. Klager anfører: «Selv om sponsing og medlemskap i Bergen Næringsråd har noen felles etiske utfordringer, er det vesensforskjeller mellom disse to tilknytningene, og selv om man har godtatt sponsing, betyr ikke det at man kan godta at redaktører og journalister er medlem i næringsforeninger. Dersom man går god for denne typen relativisering av ulike bindinger mellom mediefolk og øvrige samfunnsaktører, kan man like godt si at redaktører og journalister kan være medlemmer hvor som helst – så lenge man husker å skrive en skarp leder om sine forbundsfeller en gang i blant. Ett sted må grensen gå for hvilke bindinger det er greit at mediebedrifter, redaktører og journalister har, og jeg mener medlemskap i Bergen Næringsråd er utenfor denne grensen.»

Klager mener også det er en viktig forskjell mellom for eksempel medlemskap i næringsrådet og et idrettslag, ettersom sistnevnte «i liten grad [forsøker] å påvirke samfunnet rundt seg på den måten en næringsforening gjør». I tillegg mener klager at en mediebedrifts medlemskap «impliserer (...) hver enkelt ansatt, selv om den enkelte journalist ikke har personlig medlemskap». Klager anfører: «Det er mindre problematisk om en enkelt journalist er medlem i for eksempel et idrettslag, siden det trolig finnes kolleger som ikke er medlem, og dermed kan forestå en eventuell dekning av foreningen.» Slik klager ser det, er det også en forskjell mellom å være medlem i næringsrådet og være i andre nettverk, i og med at medlemskapet innebærer en formell tilknytning: «Man kommer ikke unna at ethvert medlemskap fører med seg formelle og uformelle plikter og rettigheter.»

Etter klagers syn er det også en «grov forenkling å sammenligne medlemskapet i Bergen Næringsråd med tradisjonell kildepleie». Klager skriver: «Eksempelvis forventes det av mange journalister å ha et bredt kildenettverk blant politikere, uten at man av den grunn ville kunne forsvare de samme journalistenes rett til å være medlem i politiske partier, eller delta på gallamiddager sammen med politikere de ellers bruker som kilder.»

På bakgrunn av dette fastholder klager sitt syn om at mediets medlemskap i Bergen Næringsråd er i strid med god presseskikk.

Bergens Tidende har ikke hatt ytterligere kommentarer til saken.